

TWEE JAAR ERVARING MET VANGKOOI EN BEHANDEL GANG VOOR SCHAPEN

T. Ruiter

Veel werkzaamheden in de schapenhouderij moeten in de weide uitgevoerd worden. Dit kost vaak veel moeite en tijd, wanneer men geen speciale voorzieningen heeft voor het verzamelen, sorteren en behandelen van de dieren. In het voorjaar van 1978 werd een complete vangkooi met behandelgang, merk Poldenvale, aangeschaft om de bruikbaarheid te testen. Tevens is nagegaan of het systeem verder ontwikkeld en/of vereenvoudigd kon worden.

Hoe er eerst gewerkt werd

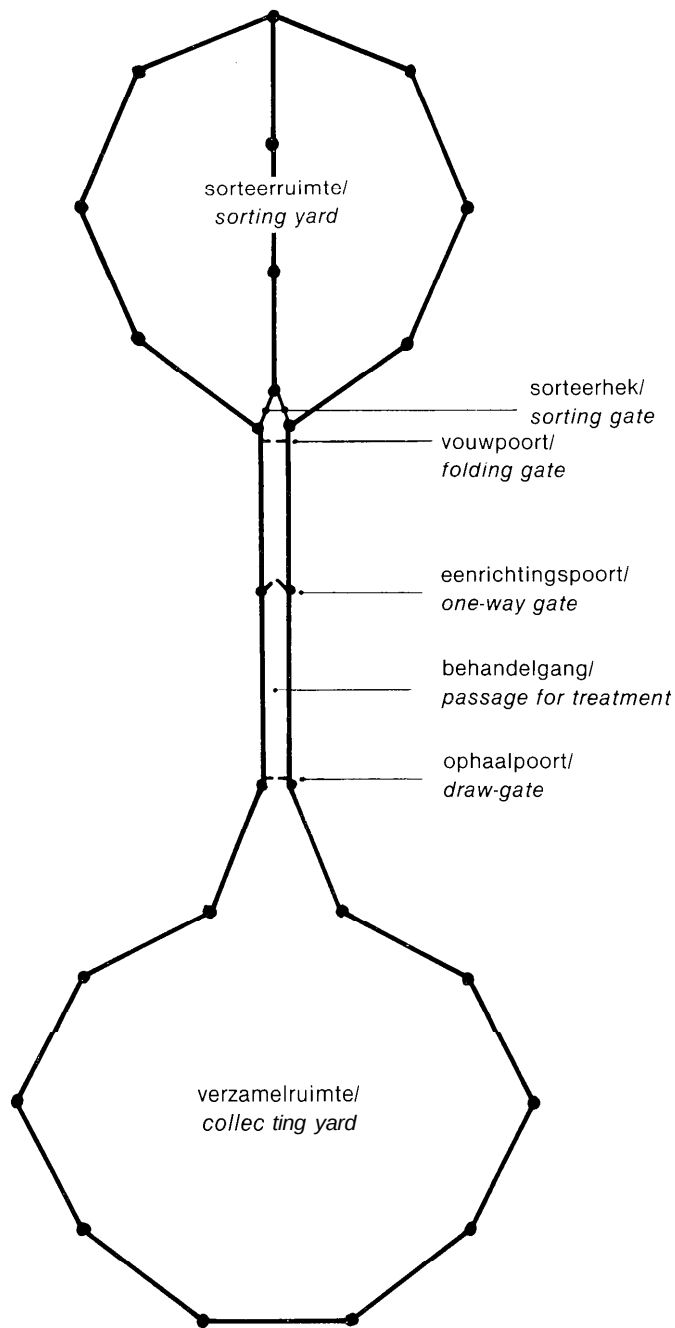
Voor de aanschaf van het Poldenvale systeem werd met behulp van landhekken en ursusgaas provisorisch een verzamelplaats gemaakt. De hekken en het gaas werden met touwen aan elkaar geknoopt en vastgebonden aan de aanwezige afrastering. Voor elke behandeling werden de ooien of lammeren gevangen en tijdens de behandeling vastgehouden. Om te weten welk dier behandeld was, werden de behandelde dieren gemerkt met een merkstift of buiten het verzamelhok gebracht. Deze methode kostte veel tijd en moeite.

Hoe werkt het nieuwe systeem?

De vangkooi met behandelsloot bestaat uit de volgende onderdelen: 6 dichte hekken, 1 ophaalpoort, 1 eenrichtingspoort met raam, 1 vouwpoort, 1 sorteerhek, 1 voetbad van fiberglas, 21 open-railhekken en 33 pennen. Het geheel is flexibel en kan op beton, op boomschors of in het weiland neergezet worden. De lichte, 2,75 m lange hekken hebben aan beide zijden twee ogen en worden met pennen aan elkaar verbonden.

De opstelling is te zien in figuur 1 (achtereenvolgens verzamelruimte, behandelgang, sorteerruimte). Als de schapen uit de weide of de stal komen, kunnen ze in de verzamelruimte gedreven worden. De hekken van deze ruimte worden in „fuikopstelling” gezet. Zodra de schapen binnen zijn, wordt de indrijfruimte gesloten. Naar gelang het aantal dieren in de opvangruimte vermindert, wordt deze kleiner gemaakt door er hekken tussenuit te halen. Zonodig kan men met deze hekken de sorteerruimte groter maken.

Figuur 1. Schema vangkooi en behandelstoot voor schapen.
Figure 1. Scheme of catch pen with passage for treatment of sheep.

Na de opvangruimte komen de schapen in de behandelgang. Dit gedeelte bestaat uit zes dichte hekken. De ingang loopt taps toe. Toegang tot deze gang krijgen de dieren via een ophaalpoort. Deze poort is met een touw te bedienen vanaf het eind van de behandelgang. De hekken staan op een zodanige afstand van elkaar, dat volwassen schapen alleen achter elkaar de gang kunnen passeren. Voor lammeren kan de doorgang smaller gemaakt worden. Een éénrichtingspoort in de gang zorgt ervoor, dat de dieren niet achteruit kunnen lopen. Via een vouwpoort aan het eind van de gang komen de dieren voor het sorteerhek. Daarmee kunnen de dieren naar drie kanten geleid worden. Als een groep dieren bijvoorbeeld in drieën gesplitst moet worden, laat men een groep doorlopen naar de weide of het kavelpad en de twee andere groepen worden apart verzameld in de sorteerruimte.

Zo werd er gewerkt tot 1978.

This was the way of working up to 1978.

Ervaringen gunstig

De vangkooi werd opgesteld op de aanwezige boomschors op de kavelweg van kavel J 75. De percelen voor de schapen grenzen aan dit kavelpad. Het verste perceel ligt op ca. 250 m afstand van de vangkooi. Incidenteel wordt de vangkooi op andere plaatsen opgesteld, bijvoorbeeld op de betonverharding bij de schapenstal, tijdens het scheren of voor demonstratie met de donateursdag, scholierendagen en dergelijke.

Het systeem is gebruikt bij allerlei behandelingen zoals pillen, klauwbekappen, wegen, sorteren, geven van voetbaden, tatoëren, sponsen (bronstinductie) en wassen.

In het algemeen kan opgemerkt worden, dat het systeem arbeid bespaart en verlicht. Dit bleek ook uit tijdstudies, die onder andere gemaakt werden van het spenen, sponsen, ontsponsen en het geven van PMS-injecties voor bronstinductie. De schapen hoeven namelijk niet meer één voor één gevangen te worden en ze hoeven meestal ook niet vastgehouden te worden. Een ander voordeel is, dat voor veel behandelingen slechts één man nodig is.

Het Poldenvale-systeem, zoals dat op de Waiboerhoeve wordt gebruikt, is gemakkelijk verplaatsbaar.

This catch system, similar to the one used on the Waiboerhoeve, is easy to move.

Bij het pillen laat men steeds 8 à 10 dieren in de behandelgang. De persoon, die het ontwormingsmiddel toedient, staat aan de buitenkant van de behandelgang en tilt met één hand de kop van het schaap enigszins op en met de andere hand bedient hij het doseerpistool. Wanneer dit werk door twee personen wordt uitgevoerd, zorgt de tweede man ervoor dat de behandelgang steeds gevuld wordt. Het werk kan echter ook zonder bezwaar door één persoon uitgevoerd worden.

Als de dieren gewogen worden, wordt de weegbrug aan het eind van de behandelgang opgesteld. Zodra enkele dieren in de gang zijn gedreven, komen de meeste dieren achter elkaar aan de behandelgang en weegbrug in en wordt de ophaalpoort aan het begin van de gang opengehouden.

Met spenen (scheiden van ooien en lammeren) of het splitsen van één koppel ooien in meerdere groepen, bijvoorbeeld voor de dekperiode, wordt het sorteerhek aan het einde van de behandelgang geplaatst. Een persoon bedient

Zo kan het ook! Dit voorbeeld uit de praktijk heeft een permanente opstelling met ronde verzamelmruimte met draaihekken. De behandelgang is als systeem gekocht; het overige is zelf gemaakt.

This is possible too! On a commercial farm we found a permanent placing with a round collecting yard with a radius gate. The passage for treatment was bought; the rest of it is self-made.

het sorteerhek en de tweede persoon drijft de schapen meestal moeiteloos op. Als tijdens het sorteren ook de uiers gecontroleerd moeten worden, maakt men gebruik van de ophaalpoort. De gang wordt dan steeds gevuld met 8 à 10 dieren. Wanneer deze gecontroleerd en gepasseerd zijn, wordt de gang weer opnieuw gevuld. Voor het spenen van bijvoorbeeld 100 ooien met lammeren is de benodigde tijd, zonder verdere behandelingen, ca. 10 minuten.

Voor het ontsmetten van de klauwen wordt het voetbad in de behandelgang geplaatst en gevuld met een formaline-oplossing. Deze behandeling verloopt niet geheel zonder problemen. Zodra het voetbad in de behandelgang is geplaatst, lopen de schapen niet meer vanzelf door de gang, maar moeten de dieren aangeduwd worden. Er is geprobeerd of het helpt als men een laagje stro in de bak legt om het spatten tegen te gaan en de bak te camoufleren. Dit hielp echter weinig.

Het systeem is ook heel goed bruikbaar gebleken om snel zonder wilde vangpartijen één of meerdere dieren uit een koppel te halen, zoals bijvoorbeeld een lam dat wat achter blijft en een ziek of kreupel schaap, dat behandeld moet worden. Doordat het systeem is opgesteld in de directe nabijheid van de weiden, kan één man de koppel in de vangkooi opsluiten en het bewuste dier apart zetten.

Tot nu toe zijn de schapen op de Waiboerhoeve gewassen door de dieren dicht opeen te drijven in de indrijfruimte en dan flink nat te spuiten met een hogedrukspuit met water, waarin een schapenwasmiddel is opgelost. Het is echter ook heel goed mogelijk naast de behandelgang een gemetseld of kunststof dompelbad in te graven. Bij gebruik van het bad kan de behandelgang boven het bad gezet worden. Na gebruik wordt de behandelgang weer teruggezet en het dompelbad afgedekt met een houten luik.

Enkele opmerkingen

Het bleek dat men eerst met het systeem moest leren werken om er alle voordelen uit te halen. Zo moet men niet alle schapen uit de behandelgang laten weglopen, maar het laatste schaap (lokeend!) zolang in de gang houden tot de volgende binnen komen.

Een andere ervaring was deze. Als de hekken van de verzamelruimte van het open type zijn en men laat in de omgeving van de indrijfopening andere schapen lopen, dan trekken de schapen die gevangen moeten worden in de richting van deze dieren en komen niet meer of niet vlot in de behandelgang. „Doe-het-zelvers” kunnen een mobiel behandelstelsel, zoals op de Waiboerhoeve wordt gebruikt, gemakkelijk zelf maken van hout of ijzer. In situaties,

waarbij men met een permanente opstelling kan werken (het weiland dichtbij huis) kan men ook een ronde indrijfruimte maken (zie foto). Hierbij kan de ruimte steeds worden aangepast door middel van twee draaihekken.

Samenvatting

In 1978 is een vangkooi met behandelgang aangeschaft. Deze heeft goed voldaan. Het systeem is flexibel en bespaart en verlicht arbeid. De diverse behandelgang werd voornamelijk gebruikt bij pillen, klauwbekappen, wegen, sorteren, geven van voetbaden, tatoëren, sponsen (bronsinductie) en wassen. Een aantal van deze behandelingen kon door één man worden uitgevoerd.

Summary

In 1978 a catch pen with a passage for treatment was bought. The system is flexible, saves labour and means easier working.

The treatments are simpler to carry out. The system was mainly used with pilling, claw cutting, weighing, sorting, applying footbath, tattooing, sponging (heat induction) and washing. A number of these treatments could be given by one man.